

DOCUMENTA

Després de dos anys de commocions, fou apagada la revolució mitjançant les forces que l'Emperador envià a Mallorca, començaren tot seguit les autoritats restablertes a demanar comptes als agermanats de son comportament, i mentre la majoria eren punits amb multa, desterro, presó o galeres, uns quants foren condemnats a mort; com així es va fer amb els santjoaners Joan Reus i Pere Verger.¹⁴ Més tard, venguda l'hora que els mascarats que havien estat perseguits reclamaren els danys soferts durant la germania, mossèn Pere de Santjoan evaluava, que sols els de la Bastida muntaven a més de cinc-centes lliures.¹⁵

Amb tota intenció i per no repetir, havem passat per alt altres episodis de les germanies a Sant Joan, uns per estar publicats a DOCUMENTA i altres que es poden deduir sols de llegir les *Informacions dels adictes a la Germania* publicades per En Quadrado.

Un episodi del segle XVII

La història de Mallorca ens presenta el segle XVII turbulent i de gran desmoralització degut en bona part a la lluita de partits, com també a la impotència de l'autoritat, incapaç de posar remei a aquell desgavell social.

La gent de malviure, amb les seves malifetes, semblava el terror per tot arreu, sens que

¹⁴ Campaner, *Cronicón Mayoricense*, pàgina 301.

¹⁵ En el mateix expedient d'indemnització consta que de la possessió «La Cova», d'Alcúdia, que mossèn Pere de Sant Joan tenia arrendada, li prengueren gran quantitat de bestiar per haver romasa aquella sens cura, per quant los arrendadors s'hagueren de refugiar dins Alcúdia. De la possessió «Els Cabanells» de Petra, li prengueren 420 ovelles, unes 80 cabres, 10 truges y 19 porcs.

valgués de res el que contínuament fossen pregonats per les places els criminals que anaven fuits de la justícia, malgrat d'oferir-se premis per la seva captura. Bé, doncs, d'aquest temps, en què la tranquil·litat i seguretat personal era desconeguda, és l'episodi que us vaig a contar.

Vivia a Sant Joan aleshores un deixat de la mà de Déu que li deien En Miquel Mayol, àlies «Socorrat», el qual havia arreconat per complet els bons sentiments i n'anava fent de les seves sens respectar per res el germà proïsme. Un dia que son pare li tirà en cara la mala vida que portava, per tota resposta li disparà una arcabussada, de la qual miraclosament en sortí amb vida. Aquell pobre home, tot irat davant son malanat fill, li va pronosticar que el final que li esperava era la forca.

Un altre dia, fent ús de la força i armes, segrestà N'Amador Fiol i després enviava al pare d'aquest alguns de la quadrilla, que amb amenaces li exigien diners pel rescat de son fill.

Per aquest i molts d'altres delictes s'havia pregonada la captura d'En Miquel Mayol. Un dia es topà amb el Batle de la Vila i altres homes que el cercaven, però en lloc d'entregar-se, féu ús de les armes contra l'autoritat reial, cosa que en aquell temps era castigada amb pena de mort. No sabem si fou en aquesta o en altra ocasió que la justícia li posà les mans damunt i aquell pobre desgraciat va anar a parar a la presó reial de la Ciutat per donar compte de totes les malifetes de la seva esgarriada vida.

Degut a la desmoralització social d'aleshores els malfactors eren condemnats a penes rigoroses, ja que es volia que amb la llur aplicació servissen d'escarment exemplar a la gent. Per això als 11 de desembre de 1631 es publicà la sentència en què es condemnà En Miquel Mayol a esser penjat en la Vila de Sant Joan.¹⁶

Per fer complir la sentència va venir a aquesta Vila el Tinent del Procurador Fiscal amb son acompanyament i ordenà plantar les forques, com també disposà els altres preparatius necessaris per dur a terme l'execució que la justícia reclamava. Els dies que seguiren arribà altre personal de la Cúria Criminal que

¹⁶ Apèndix VIII i IX.

havia d'estar present en el trist acte que es preparava, i entre el qual hi figurava el magnífic Jutge de la Cort Reial i son notari.

Segurament el dia 14, En Miquel Mayol, després d'ésser passejat pels carrers de Ciutat, com s'estilava aleshores, acompanyat del botxí i desset oficials, emprengué el camí de Sant Joan. Arribat aquí, fou entregat en mans de dos Pares de la Companyia de Jesús, que es trobaven en aquesta Vila des del dia abans per predicar la Santa Missió, els quals es cuidaren de confortar i administrar els auxilis espirituals al desventurat.¹⁷

L'endemà dia 15, abans de la sortida de sol, En Miquel Mayol, enmig d'un trist acompanyament arribava a la plaça d'aquesta vila, al centre de la qual s'alçava la forca, des d'on pocs moments després entregava l'ànima a Déu, pedit de la vida esgarriada que havia duita. Més tard, per acabar de complimentar la sentència, el botxí portà el cos mort de l'ajusticiat a penjar a una altra forca aixecada vora al lloc on havia comès el delictes principal.

Podeu pensar quins dies més trists degueren ésser aquells per la vila de Sant Joan. Els comentaris no hi mancaren: Uns recordaven que En Miquel Mayol havia tengut el final que un dia li profetitzà son pare; altres n'hi havia que comentaven la rara coincidència que el travessar de la forca havia estat fet del tronc d'un arbre que havia plantat el pare d'aquell desventurat.

*
* *

Aquí teniu, santjoaners, la meva humil aportació a la simpàtica festa d'avui. Sent de veres que no us hagi parlat una altra persona amb més condicions que les meves i així hauríeu fruit d'uns moments agradables que jo no us he pogut proporcionar; però una cosa, sí, vos vull fer patent, i és que de part meva hi he posat la més bona intenció, i ja sabeu el que diu l'adagi: «Qui fa lo que pot, no està obligat a més».

He dit.

¹⁷ *Historia del Colegio de Montesión. (Bol. Soc. Arq. Lul. T. XXI, p. 222).*

APENDIX

I

El Rey y per sa Mag.^t lo llocht. General. =Balle dela Vila de St. Joan per executio de sententia en la Real Audientia donade y publicada a xiii de octubre propassat a relatio del Mag.^{ch} y amat de sa Magestad Michel Miralles doctor del Real Consell en cosa judicade passade entre Barthomeu Bauça procurador dels altres Bauçans de una part y la vile de Soller de altre y provehida la executio de aquelle sots a xii del mes de novembre mes prop pasat a cosse judicade y passade ab la qual es stat declarat que los dits Bauçans sien conservats en llur pacifica pcessio dela franchesa tenen. Per tant a suplicatio e instantia de Pere Bauça fill de Jaume de dite Vila de St. Joan les presents provehidas havem. Ab queus diem y manam en pena de CC 1. al fisch real aplicadores que vistas las presents tingau e reputen al dit Pere Bauça per franch y immune de tots e quals sevol dels collectos, carrechs, universals compartiments, tals et alias, manant als collectors de dits drets de vostre balliu axi de sagell, quint, cise, molije, com altres drets, com nos ab les presents provehim y manam sots la mateixa pena desus posade que de qui havant tinguen i reputen per franch al dit Pere Bauça y immune de dits drets, ni el molesten ni perturben en manera alguna ense pacifica pcessio de immunitat y franchesa y axi mateix vos diem y manam fassau registrar les dites lletres per medi de vostre scriva en lo llibre del registre de vostra cort e per res no fassau lo contrari. Dat a Mallorca a xviii de juliol Mdlxxxvi.

Arxju Històric de Mallorca. *Lletres Comunes* t. 352, fol 96 v.

II

Francs llaics de la Vila de Sant Juan qui son continuats en el llibre de francs en virtut del edicta presidal que se ha publicat als 28 mars 1658.

Matheu Bauça fill de Pere als. Lluch.

Francesch Bauça als. polit fill de Jaume y net de Francesch.

Jaume Benet Bauça fill de Francesch, pare del dit Francesch polit.

Jaume Bauça als. mayol fill de Jaume Benet.

Barthomeu Bauça fill de Jaume y net de Jaume.

Amador Bauça fill de Jaume y germa de Barthomeu predits.

Bernat Amador Bauça y Pere Bauça germans.

Pere Bauça als. Pau fill de Juan.

Matheu Bauça als. Pau fill de Pere.

Pere Bauça fill de Pere y net de Perot.

Antoni Bauça ferreret fill de Antoni.

Francesch Bauça y Barthomeu Bauça fills de Barth. y nets de Francesch.

Pere y Jaume Bauça fills de Francesch y nets de Francesch.

Juan Bauça fill de Antoni y net de Francesch.

Juan y Michel Bauça fills de Amador als. glopet.

Matheu Bauça fill de Antoni.

Pere Bauça fill de Juan y net de Perot.

Juan Bauça fill de Francesch y net de Miquel.

Matgi, Cosme y Miquel Bauçans germans fills de Matgi, nets de Miquel de Son Pericas.

Jaume Bauça fill de Salvador.

Pere Bauça germa del dit Jaume,

Miquel, Pere, Juan, Simo y Rafel Bauçans fills de Miquel.

Miquel y Guillem Bauçans fills de Guillem y nets de Miquel.

Guillem Bauça fill de Antoni, net de Guillem y besnet de Miquel.

Guillem Bauça fill de Guillem de Sant Juan y Guillem Bauça habitador de Marratxi fill de Juan, los dits nets y besnets de Guillem y pare respective del Miquel.

Matheu Bauça fill de Raphel y Matheu Bauça son fill de Sant Juan y habitants de Puigpuñent.

Antoni y Juan Bauçans, fills de Antoni y besnets de Matheu y Miquel Bauça fill de Miquel y besnet del dit Matheu.

Antoni Bauça fill de Pere.

Francesch Bauça fill y net de Francesch.

Pere Bauça fill de Matheu.

Amador Bauça fill de Perot als. curt.

Pere, Amador y Miquel Bauçans fills de Amador.

Gabriel Bauça fill de Barthomeu.

Llorens, Guillem y Pere Andreu Bauçans fills de Guillem de Sant Juan y nets de Llorens de Manacor.

Guillem Bauça fill del dit Llorens Bauça menor.

Raphel Bauça fill de Juan dit del Pujol.

Juan Bauça fill del dit Raphel.

Llorenç Bauça als banegot, fill de Llorens y net de Guillem.

Raphel, Juan y Miquel Bauçans germans fills de Raphel de la possessio del Pujol olim Vilello.

Pere y Raphel Bauçans fills de Pere y nets de Pere.

Miquel Gaya fill de Ramon.

Miquel Matheu Gaya, Pere Gaya y Juan Gaya germans, fills de Miquel y nets de Raphel.

Francesch y Juan Gaya fills de Miquel y nets de Bernardi.

Arnau Gaya fill de Miquel Juan y net de Arnau.

Berenguer Bertran Gaya fill de Bernadi.

Arnau, Miquel y Juan Gayans, germans, fills de Miquel y nets de Arnau.

Juan Gaya fill de Juan y net de Juan.

Juan y Barthomeu Joseph Gaya, germans fills de Barth. y nets de Juan.

Guillem Gaya fill de Barth. y nebot del demunt dit Juan.

Barthomeu Gaya fill de Juan y net de Barth.

Barthomeu Gaya fill de Barth. y net de Barth.

Francesch Gaya fill y net de Ramon.

Ramon Gaya.

Miquel, Raphel, Antoni y Pere Gayans, germans fills de Miquel y nets de Miquel.

Miquel Domingo Munar fill de Miquel del Pujol.

Sebastia Munar fill de Gabriel.

Gabriel Munar fill del dit Gabriel y germa del dit Sebastia.

Amador Munar fill de Gabriel y germa de los dits Sebastia y Gabriel.

Gabriel Munar fill de Gabriel y net de Gabriel.

Michel Munar fill de Juan.¹

(Arxiu de la Diputació: *Llib. 2 de Francs*).

III

Estimació dels bens de la Vila de Sant Joan. 1581

Inmobles	173. 084 ll.
Mobles	21. 232 »

	194. 316 ll.
Descarrecs dels qui pagan en Ciutat	73. 142 ll. 10 s.
Descarrecs de propie- tats de Bauçans, Gayans y Rossellons	19. 903. ll.
Descarrecs de censals de diners que fan a franchs	1. 364 ll. 11 s. 2 d.
Censals de forment a franchs	692 ll. 10 s.

	95. 102 ll. 11 s. 2 d.
	-194. 316

Ha de pagar a los talls per	99. 213 ll. 8 s. 10 d.
A. H. M. <i>Papers sens classificar.</i>	

IV

Atesta certifico y don fee jo abaix firmat qualment consta en la llista dels joves solters desta vila de Sant Juan, que se troben tretza solters, los quals se han de posar en cantaro, ço es sis qui no gaudexen ni gosen de llinatge de Bauça, Gaya y Munar, y set solters qui gaudexen de llinatge de Bauça, Gaya y Munar, y para que a la present se li dona entera fe firma la present vuy als 5 febrer 1733.

Ita est: Juan Company, chirurgia
y Scriba universal en Sant Juan.

Arxiu de l'Audiencia: *Papers solts.*

¹ En el present registre no hi figura cap de llinatge Rosselló.

V

Lo Regent la governacio - Balle, jurats y elets de la parroquia de Sanct Johan de Sineu; Per part de la senyora muller del magnifich mossen Pere Sanct Johan es stat hagut recors anos dihent que en virtut de certa letre per nos provehida es stat en Bernardi Burguera, forner elet per semblant negoci a la possessio de la Bastida del dit mossen Sanct Johan e hauria descrit e continuat tot lo forment, xexa, ordi, vena y legums que en la dita possessio ha trobats, totes les quals coses descrites hauria comanades anen Cabot qui sta en custodia de dita possessio per forma y manera que la dita senyora qui los aliments e la provisio de la sua casa y familia stant les dites coses axi inventariades no te disposicio de provehir la sua gent y familia sens expressa licencia nostra. E com mitgentsant la gracia divina siam stats socorreguts lo die passat de hun poch de forment que la armada de la present Ciutat ha aportat e per conseguint no stiguen tant strets com abans que arribas eren, perço a vosaltres dihem y manam etc. que vistes les presents liberteu y doneu loch que la dita Senyora Sanct Johana puxa fer aportar assi per la provisio sua y de la familia tot lo forment que haura mester e per lo semblant puxa provehir e alimentar los qui stan en la dita sua possessio axi dels dits forments com dels legums y altres coses. E no fassau lo contrari etc. Dat. en Mallorques a xvij de mars any M. D. xxij. Pere Johan Alberti. - Vidit Anth. de Verino. loch. Reg.

Arxiu Històric de Mallorca, *Lletres Comunes*, T. 267, f° 172.

VI

Lo Regent la governacio: Balle de la parroquia de Sanct Johan de Sineu. Per part de la senyora muller del magnifich mossen Pere Sanct Johan es stat hagut anos recors dihent com en la possessio sua de la Bastida serian stats mestre Stassi y mestre Miquel Segui, y segons han dit y significat per exequir la provisio per nos feta que les despeses fetes e quis faran per la defensio de la armada de una galere y altres fustes arribades en lo port